

Zbirka medijskih objav

INŽENIRSKA ZBORNICA SLOVENIJE,
za obdobje 20. 5. 2019

Število objav: 8

Internet: 2

Tisk: 6

Spremljane teme:

Inženirska dejavnost,: 0

Inženirska zbornica: 0

Barbara Škraba Flis: 0

Gradbeni zakon: 0

Zakon o ... načrtovanju: 1

Zakon o ... arhitektih: 0

Gradbena parcela: 0

Evidenca stavbnih zemljišč: 0

Svetovni gradbeni forum 2019: 0

Gradbeništvo, graditev: 7

Internet	Naslov	Krompir ne raste iz betona		
Zaporedna št. 1	Medij; Doseg	Vecer.com; 286.983, Slovenija		
	Rubrika, Datum	Novice; 19. 5. 2019		
Stran v zbirki: 6	Avtor	Klara Širovnik		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...zemljišče po rušenju povrnemo v izvirno stanje. Lažje kot rodovitno zemljo je kupiti beton Poglejmo konkreten primer: Tatjana Nekrep Perc, sicer inženirka gradbeništva , je z možem za svoje podjetje na Pragerskem pred 30 leti (na temeljih starih hlevov) zgradila delavnice, ki so skupno obsegale preko 400 kvadratnih metov....			

Tisk	Naslov	Krompir ne raste iz betona		
Zaporedna št. 2	Medij; Doseg	Večer; 107.900, Slovenija	Stran: 6	Površina: 1.161 cm ²
	Rubrika, Datum	Ostalo; 20. 5. 2019		
Stran v zbirki: 10	Avtor	Klara Širovnik		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...zemljišče po rušenju povrnemo v izvirno stanje. Lažje kot rodovitno zemljo je kupiti beton Poglejmo konkreten primer: Tatjana Nekrep Perc, sicer inženirka gradbeništva , je z možem za svoje podjetje na Pragerskem pred 30 leti (na temeljih starih hlevov) zgradila delavnice, ki so skupno obsegale več kot 400 kvadratnih metov....			

Tisk	Naslov	Vrelišče podjetniških idej in energije		
Zaporedna št. 3	Medij; Doseg	Dnevnik; 107.900, Slovenija	Stran: 23	Površina: 516 cm ²
	Rubrika, Datum	Ostalo; 20. 5. 2019		
Stran v zbirki: 12	Avtor	Romana Špende		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...predvsem podjetjem iz trgovske dejavnosti, finančnega in zavarovalniškega sektorja, energetike, informacijskih tehnologij, mikroelektronike, proizvodnje, gradbeništva , logistike, inženiringa in prehrane. Na odru Podima bo med drugim 60 predavateljev, uveljavljenih mednarodnih strokovnjakov za startup podjetništvo, odprto...			

Tisk	Naslov	Živeti in delati v Sloveniji je krasno		
Zaporedna št. 4	Medij; Doseg	Večer; 107.900, Slovenija	Stran: 14	Površina: 1.526 cm ²
	Rubrika, Datum	Ostalo; 20. 5. 2019		
Stran v zbirki: 18	Avtor	Nina Ambrož		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...lahko preverimo, koliko smo konkurenčni." Koliko je še zrežiranih javnih naročil, kar je bila nekoč utečena praksa? "To je bila bolj problematika v čistem gradbeništvu , pri večjih infrastrukturnih projektih. O tem je še danes prelitega veliko črnila, če govorimo o TEŠ in drugem tiru. Pri manjših javnih naročilih pa je...			

Tisk	Naslov	Imate posel v Avstriji? Delavci bodo lahko imeli več nadur, plače pa so se pravkar zvišale		
Zaporedna št. 5	Medij; Doseg	Finance; 80.900, Slovenija	Stran: 5	Površina: 515 cm ²
	Rubrika, Datum	Dogodki in ozadja; 20. 5. 2019		
Stran v zbirki: 20	Avtor	Tanja Smrekar		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...nekaj odstotkov. »V Avstriji se vsako leto urne postavke določenih strok spreminjajo s 1. januarjem, druge s 1. majem. Maja so se denimo za suhogradnjo, gradbeništvo , mizarstvo, tesarstvo, krovstvo in pleskarstvo. Zvišale so se za dva do 3,8 odstotka,« pravi Anja Markitz iz celovške davčne družbe DDR. Jaklitsch & Mag....			

Tisk	Naslov	Z nadčloveško močjo nad premagovanje ovir		
Zaporedna št. 6	Medij; Doseg	Večer - Kvadrati; 46.000, Slovenija	Stran: 29	Površina: 781 cm ²
	Rubrika, Datum	Priloga Kvadrati; 20. 5. 2019		
Stran v zbirki: 22	Avtor	Edo Vidmajer		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...Z NADČLOVEŠKO MOČJO NAD PREMAGOVANJE BREMEN Spoznajte rešitve za fizično zahtevne naloge, kijih ni mogoče avtomatizirati. V gradbeništvu lahko eksoskeleti pomembno prispevajo k večji storilnosti, ob pravilni uporabi pa prispevajo tudi k ohranjanju zdravja zaposlenih. EDO VIDMAJER S pomočjo...			

Tisk	Naslov	Ne zgolj privlačna, temveč tudi trajnostna		
Zaporedna št. 7	Medij; Doseg	Večer - Kvadrati; 46.000, Slovenija	Stran: 12	Površina: 905 cm ²
	Rubrika, Datum	Priloga Kvadrati; 20. 5. 2019		
Stran v zbirki: 25	Avtor	Sanja Verovnik		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...različnih področij," poudari sogovornik. In doda: "Uporaba zgolj naravnih materialov, kot se današnji investitorji radi pohvalijo, še zdaleč ni dovolj. Gradbeništvo predstavlja enega največjih generatorjev odpadkov na svetu. Posledično je zelo pomembno uveljavljati tehnologije in tipe gradenj, ki generirajo minimalno...			

Internet	Naslov	Potrebna dovoljenja za uvedbo namakanja		
Zaporedna št. 8	Medij; Doseg	Ajdovscina.si; , Slovenija		
	Rubrika, Datum	Ostalo; 19. 5. 2019		
Stran v zbirki: 27	Avtor	Unknown		
	Teme	Zakon o prostorskem načrtovanju		
Povzetek	...dokumentacije. Nosilec posega zahtevo za začetek predhodnega postopka pošlje ARSO na obrazcu za začetek predhodnega postopka z ustreznimi prilogami. Skladno z Zakonom o prostorskem načrtovanju je osnova za umestitev namakalnega sistema v prostor občinski prostorski načrt oz. občinski podrobni prostorski načrt. Na območju trajno varovanih kmetijskih...			

Krompir ne raste iz betona

 [vecer.com/krompir-ne-raste-iz-betona-10010916](https://www.vecer.com/krompir-ne-raste-iz-betona-10010916)

[Odpri galerijo](#)

Propadli projekt Stožice je danes kup neuporabnega betona. Klara Širovnik

[Klara Širovnik](#)

Na rodovitni zemlji vsako leto zraste kak trgovski center, parkirišče ali industrijska cona. Lepilo gradnje je beton, ki danes – zaradi izjemne vzdržljivosti in stoodstotne obnovljivosti – velja za sivo zlato. Stroka pravi, da bi lahko, če bi bil za to interes, trgovski kompleks denimo brez težav spremenili nazaj v gozd ali kmetijsko zemljišče. Pa je res tako enostavno? Preverili smo.

Beton je sinonim napredka in razvitosti. V začetni fazi razvoja so infrastruktura in ostale konstrukcije za družbo namreč blagodejne, a meja je tanka. Zrela ekonomija, ki kar ne neha graditi, je bolj kot krepkemu mladeniču podobna ostarelemu športniku, ki jemlje steroide. Zelena Slovenija postaja vse bolj siva, gradnja pa se nam ne zdi problematična, ker ostanki gradbenih materialov ne končajo v želodcih morskih živali in krvi ljudi. A če je material primeren za reciklažo, to še ne pomeni, da lahko zemljišče po rušenju povrnemo v izvirno stanje.

Lažje kot rodovitno zemljo je kupiti beton

Poglejmo konkreten primer: **Tatjana Nekrep Perc**, sicer inženirka **gradbeništva**, je z možem za svoje podjetje na Pragerskem pred 30 leti (na temeljih starih hlevov) zgradila delavnice, ki so skupno obsegale preko 400 kvadratnih metrov. Pred 10 leti so po izgubi sina betonski kompleks želeli spremeniti v park. Znašli so se pred velikim izzivom. Po tem, ko so ročno odstranili, kar se je odstraniti dalo (predvsem les in kovine), je 55 tovornjakov betonsko ogrodje (v manjših fragmentih) odpeljalo z njihovega dvorišča. *"A vsega tega materiala ne moreš kar nekam odvreči, čeprav je po naših gozdovih zelo veliko črnih odlagališč gradbenega materiala,"* dodaja in pojasnjuje, da se s prevzemom in recikliranjem tovrstnega materiala pri nas sicer ukvarja kar nekaj podjetij. *"No, to našo delavnico smo potem v kosih odpeljali v Slovensko Bistrico k uradnemu prevzemniku, ki bi naj to recikliral. Lahko pa vam povem, da bo od takrat kmalu minilo 10 let, pa je naša delavnica še vedno na istem kupu, kot je bila takrat,"* pove.

Že v prvi fazi se torej zatakne. Ali nove trgovske centre res gradimo iz starega, recikliranega betona, ali naravne vire izkoriščamo vedno znova? **Dr. Aljoša Šajna** iz Laboratorija za beton (ta deluje znotraj Zavoda za **gradbeništvo** Slovenije) ob tem pojasni, da je beton sicer material, ki se ga da brez velikih (finančnih in okoljskih) stroškov popolnoma reciklirati, a do tega pogosto ne pride. *"Ker imamo v Sloveniji še vedno dovolj kakovostnega in relativno poceni naravnega agregata, je delež recikliranja betona pri nas bistveno nižji kot v zahodnoevropskih državah,"* še pove. Varčevanje z viri še torej ni aktualno.

1. faza je bila odstranjevanje strehe in porušenje objekta. Osebni Arhiv/tatjana Nekrep Perc

Ruvanje temeljev. Osebni Arhiv/tatjana Nekrep Perc

Navažanje prsti je dolgotrajno opravilo. Osebni Arhiv/tatjana Nekrep Perc

Presajanje zemlje je kot presajanje kože - razlika bo vedno vidna

Recimo, da smo beton z zemljišča uspešno umaknili. V kakšnem stanju je prst? Lahko kupimo sadike in začnemo s sajenjem?

"Če bi želeli tam postaviti gozd, bi se to dalo stoodstotno uresničiti," ob tem pravi **Lojzka Reščič** iz Združenja za beton Slovenije. Takšno prepričanje sicer ni zmotno, a je resnična situacija pogosto drugačna, pove naša sogovornica Tatjana Nekrep Perc. *"Vedeti morate, da objekt ni samo tisto, kar vidite nad terenom. S temelji in kletjo vedno sega v notranjost zemljišča,"* doda in pojasni, da je pri njih po odstranitvi kompleksa ostala dva metra globoka gradbena jama, težave pa so ob sanaciji nastopile, ker je dobiti rodovitno prst pri nas izjemno težko. *"Veliko težje je kupiti rodovitno prst kot pa gradbeni material. Rodovitna zemlja je dražja od betona,"* pravi.

Sanacije so se nato lotili postopoma. *"Potem smo zemljišče obnavljali po plasteh. Ko so zemljo dovažali s tovornjaki, je izgledalo, kot da jo v jamo stresajo s čajno žličko,"* se spominja. Tak proces je tudi velika finančna obremenitev, zato je na vprašanje, koliko ljudi se bi za tako obnovo v prihodnje dejansko odločilo, za zdaj nemogoče odgovoriti.

Na papirju je regulacija minimalna, v praksi še manjša

In kakšno je stanje po letih od začetka obnove terena? Tatjana Nekrep Perc pravi, da je zdaj sicer videti, kot da je vse, kot more biti, a se zemlja na mestih, kjer je prej stal kompleks, obnaša drugače kot na naravno zraščnem terenu. *"Kjer je zemeljski material navožen, rastline pogosto podležejo suši. Premalo se zavedamo, da je narava sama poskrbela za ustrezne plasti, ki jih je praktično nemogoče popolnoma obnoviti,"* pravi in dodaja, da je svet še vedno prepričan, da so naravni viri neomejeni.

Prst je potrebovala nekaj časa, da si je opomogla. Osebni Arhiv/tatjana Nekrep Perc

Sledilo je risanje načrta za vrt. Osebni Arhiv/tatjana Nekrep Perc

Na mestu nekdanjega objekta danes stoji vrt.Osebni Arhiv/tatjana Nekrep Perc

Bomo Slovenijo v prihajajočih desetletjih spremenili v betonsko džunglo, kot je to že pogosto drugod po svetu? Z vprašanjem smo se obrnili na ministrstvo za okolje in prostor. Sporočili so nam, da slovenska prostorska zakonodaja eksplicitno ne določa, kolikšen delež površin "se lahko zagradi z betonom". *"Trenutno v Sloveniji ni ustreznih evidenc o stavbnih zemljiščih, kjer bi bila evidentirana tako pozidana kot tudi nepozidana stavbna zemljišča, ki bi izkazovala tudi svoj razvojni potencial,"* so še pripisali. Lojzka Reščič ob tem pravi, da moramo biti za zdaj veseli, da je naša dežela še vedno zelo zelena, saj je z gozdovi preraščena v 60 odstotkih. *"Manj ugoden je podatek o deležu obdelovalnih površin, teh je samo 12 odstotkov,"* dodaja.

Težava so tudi vse pogostejše poplave

Pozidavanje z betonom in ostalimi materiali je zanimivo tudi z vidika vse pogostejših poplav. Kot so v skupni preiskavi o segrevanju evropskih mest lani pokazali novinarji Pod črto (v raziskovanju so sodelovali z evropskim združenjem podatkovnih novinarjev EDJNet), so se povprečne temperature v Sloveniji v primerjavi s predindustrijsko dobo povišale. Zaradi višjih temperatur pa se ne bodo stopnjevale samo suše, ampak tudi močni lokalni nalivi, ki bodo po državi povzročali pogostejše in močnejše poplave. Spomnimo se, da beton vode ne prepušča. *"Neprepustnost tal za padavine je zagotovo eden od problemov sodobnega urbanega okolja, ki si zasluži večjo pozornost. Na eni strani imamo tu nepropustne pohodne in podvozne površine, na drugi so 'zbiralci dežja' tudi vse strehe. Uporaba drenažnega betona namesto običajnega, namesto tlakovcev, namesto asfalta, omogoča površinsko odvodnjavanje in s tem razbremenitev meteorne kanalizacije. A uporaba drenažnih betonov ne bo rešila težav s poplavami, če ne bomo ustrezno skrbeli za vodotoke,"* ob tem opozarja Aljoša Šajna. Ta fenomen je še posebej aktualen na poplavnih območjih, ki so v zadnjih letih postala zanimiva za številne investitorje, ki so tam prepoznali pripravna in poceni zemljišča za industrijske cone, stanovanjska naselja, parkirišča in trgovska središča.

RESNICA O BETONU

Krompir ne raste iz betona

Na rodovitni zemlji vsako leto zraste kak trgovski center, parkirišče ali industrijska cona. Lepilo gradnje je beton, ki danes - zaradi izjemne vzdržljivosti in stoodstotne obnovljivosti - velja za sivo zlato. Stroka pravi, da bi lahko, če bi bil za to interes, trgovski kompleks denimo brez težav spremenili nazaj v gozd ali kmetijsko zemljišče. Pa je to res tako preprosto?

Preverili smo

Klara Sirovnik

Beton je sinonim napredka in razvitosti. V začetni fazi razvoja so infrastruktura in druge konstrukcije za družbo namreč blagodejne, a meja je tanka. Zrela ekonomija, ki kar ne neha graditi, je bolj kot krepkemu mladeniču podobna ostarelemu športniku, ki jemlje steroide. Zelena Slovenija postaja vse bolj siva, gradnja pa se nam ne zdi problematična, ker ostanki gradbenih materialov ne končajo v želodcih morskih živali in krvi ljudi. A če je material primeren za reciklažo, to še ne pomeni, da lahko zemljišče po rušenju povrnemo v izvorno stanje.

Lažje kot rodovitno zemljo je kupiti beton

Poglejmo konkreten primer: **Tatjana Nekrep Perc**, sicer inženirka **gradbeništva**, je z možem za svoje podjetje na Pragerskem pred 30 leti (na temeljih starih hlevov) zgradila delavnice, ki so skupno obsegale več kot 400 kvadratnih metrov. Pred desetimi leti so po izgubi sina betonski kompleks želeli spremeniti v park. Znašli so se pred velikim izzivom. Potem ko so ročno odstranili, kar se je odstraniti dalo (predvsem les in kovine), je 55 tovornjakov betonsko ogrodje (v manjših fragmentih) odpeljalo z njihovega dvorišča. "A vsega tega materiala ne moreš kar nekam odvreči, čeprav je po naših gozdovih zelo veliko črnih odlagališč gradbenega materiala," dodaja in pojasnjuje, da se s prevzemom in recikliranjem

tovrstnega materiala pri nas sicer ukvarja kar nekaj podjetij. "No, to našo delavnico smo potem v kosih odpeljali v Slovensko Bistrico k uradnemu prevzemniku, ki naj bi bil to recikliral. Lahko pa vam povem, da bo od takrat kmalu minilo deset let, pa je naša delavnica še vedno na istem kupu, kot je bila takrat," pove.

Že v prvi fazi se torej zatakne. Ali nove trgovske centre res gradimo iz starega, recikliranega betona, ali naravne vire izkoriščamo vedno znova? Dr. **Aljoša Šajna** iz Laboratorija za beton (ta deluje znotraj Zavoda za **gradbeništvo** Slovenije) ob tem pojasni, da je beton sicer material, ki se ga da brez velikih (finančnih in okoljskih) stroškov popolnoma reciklirati, a pogosto se to ne dogaja. "Ker imamo v Sloveniji še vedno dovolj kakovostnega in relativno poceni naravnega agregata, je delež recikliranja betona pri nas bistveno nižji kot v zahodnoevropskih državah," še pove. Varčevanje z viri še torej ni aktualno.

Presajanje zemlje je kot presajanje kože - razlika bo vedno vidna

Recimo, da smo beton z zemljišča uspešno umaknili. V kakšnem stanju je prst? Lahko kupimo sadike in začnemo saditi?

"Če bi želeli tam zasaditi gozd, bi se to dalo stoodstotno uresničiti," ob tem pravi **Lojzka Reščič** iz Združenja za beton Slovenije. Takšno prepričanje sicer ni zmotno, a je resnična situacija pogosto drugačna, pove naša sogovornica Tatjana Nekrep Perc. "Vedeti morate, da objekt ni samo tisto, kar vidite nad terenom. S temeljmi in kletjo vedno sega v notra-

njost zemljišča," doda in pojasni, da je pri njih po odstranitvi kompleksa ostala dva metra globoka gradbenajama, težave pa so ob sanaciji nastopile, ker je dobiti rodovitno prst pri nas izjemno težko. "Veliko težje je kupiti rodovitno prst kot pa gradbeni material. Rodovitna zemlja je dražja od betona," pravi.

Sanacije so se nato lotili postopoma. "Potem smo zemljišče obnavljali po plasteh. Ko so zemljo dovažali s tovornjaki, je bilo videti, kot da jo v jamo stresajo s čajno žličko," se spominja. Tak proces je tudi velika finančna obremenitev, zato je na vprašanje, koliko ljudi bi se za tako obnovo v prihodnje dejansko odločilo, za zdaj nemogoče odgovoriti.

Na papirju je regulacija minimalna, v praksi še manjša

In kakšno je stanje po letih od začetka obnove terena? Tatjana Nekrep Perc pravi, da je zdaj sicer videti, kot da je vse, kot mora biti, a se zemlja na mestih, kjer je prej stal kompleks, obnaša drugače kot na naravno zraščenem terenu. "Kjer je zemeljski material navožen, rastline pogosto podležejo suši. Premalo se zavedamo, da je narava sama poskrbela za ustrezne plasti, ki jih je praktično nemogoče popolnoma obnoviti," pravi in dodaja, da je svet še vedno prepričan, da so naravni viri neomejeni.

Bomo Slovenijo v prihajajočih desetletjih spremenili v betonsko džunglo, kot je to pogosto drugod po svetu? Z vprašanjem smo se obrnili na ministrstvo za okolje in prostor. Sporočili so nam, da slovenska prostorska zakonodaja eksplicitno ne določa, kolikšen delež površin "se lahko zagradi z betonom". "Trenutno v Sloveniji ni ustreznih evidenc o stavbnih zemljiščih, kjer bi bila evidentirana tako pozidana kot nepozidana stavbna zemljišča, ki bi izkazovala tudi svoj razvojni potencial," so še pripisali. Lojzka Reščič ob tem pravi, da moramo biti za zdaj veseli, da je naša dežela še vedno zelo zelena, saj je z gozdovi preraščena v 60 odstotkih. "Manj ugoden

je podatek o deležu obdelovalnih površin, teh je samo dvanajst odstotkov," dodaja.

Po drugi strani skrb vzbuja napol zgrajen trgovskim center Stožice za ljubljanskim Bežigradom, ki se bohoti ob športnih objektih Stožice, danes pa je že preraščen s plevelom, vanj zateka deževnica, vse skupaj pa za seboj ni pustilo le na desetine milijonov evrov dolgov, temveč tudi nepopravljivo škodo za prst. Medtem ko o porušenju ali izkoriščenju prostorov ni ničesar slišati, trgovski centri na drugi strani mesta rastejo kot gobe po dežju. Spomnimo se, da je Ljubljana evropsko mesto z eno največjih površin nakupovalnih centrov na prebivalca. Po podatkih svetovalne hiše Cushman & Wakefield imamo v Sloveniji 380 kvadratnih metrov trgovskih površin na tisoč prebivalcev, več jih ima le Estonija, in sicer kar 636 kvadratnih metrov na tisoč prebivalcev, za Slovenci pa so Hrvati s 311.

Težava so tudi vse pogostejše poplave

Pozidavanje z betonom in drugimi materiali je zanimivo tudi z vidika vse pogostejših poplav. Kot so v skupni preiskavi o segrevanju evropskih mest lani pokazali novi-

narji neodvisnega medija Pod črto (v raziskovanju so sodelovali z evropskim združenjem podatkovnih novinarjev EDJNet), so se povprečne temperature v Sloveniji v primerjavi s predindustrijsko dobo povišale. Zaradi višjih temperatur pa se ne bodo stopnjevale samo suše, ampak tudi močni lokalni nalivi, ki bodo po državi povzročali pogostejše in močnejše poplave. Spomnimo se, da beton vode ne prepušča. "Neprepustnost tal za padavine je zagotovo eden od problemov sodobnega urbanega okolja, ki si zasluži večjo pozornost. Na eni strani imamo tu neprepustne pohodne in podvozne površine, na drugi so 'zbiranci dežja' tudi vse strehe. Uporaba drenažnega betona namesto običajnega, namesto tlakovcev, namesto asfalta, omogoča površinsko odvodnjavanje in s tem razbremenitev meteorne kanalizacije. A uporaba drenažnih betonov ne bo odpravila težav s poplavami, če ne bomo ustrezno skrbeli za vodotoke," ob tem opozarja Aljoša Šajna. Ta fenomen je še posebej aktualen na poplavnih območjih, ki so v zadnjih letih postala zanimiva za številne investitorje, ki so tam prepoznali pripravna in poceni zemljišča za industrijske cone, stanovanjska naselja, parkirišča in trgovska središča.

V času, ko berete ta članek, bo svetovna industrija proizvedla dovolj betona, da bi lahko z njim napolnili areno Stožice "Po desetih letih je beton še vedno na istem kupu"
"Narava sama poskrbi za ustrezne zemeljske plasti, ki jih človek po uničenju težko ponovno vzpostavi"

**Na mestu nekdanjega objekta danes
stoji vrt.** Foto: Osebni arhiv/Tatjana
Nekrep Perc

V "trgovskem centru" so ob nalivih prava mala jezera deževnice, dejstvo pa je, da tudi beton ni več en oziroma da površine trajna zanemarjenost sčasoma načne. Foto: Klara ŠIROVNIK

PODIM 2019

Vrelišče podjetniških idej in energije

Z današnjim predkonferenčnim dnevom se v Mariboru začne tridnevna konferenca Podim, najplivnejši startup in tehnološki dogodek v regijah Alpe-Adria in zahodni Balkan.

✦ Romana Špende

Startup in scaleup podjetjem, vlagateljem in drugim deležnikom startup ekosistema omogoča mreženje, učenje od najboljših, izmenjavo izkušenj in iskanje potencialnih poslovnih partnerjev. Na letošnjem podjetniško-tehnološkem dogodku se bo predstavilo rekordnih 162 zagonskih podjetij iz 33 držav. Gre tako za startupe v zgodnjih fazah rasti kot tudi za izkušena startup in scaleup podjetja, saj jih polovica med njimi že uspešno trži delujoče produkte in so do sedaj pridobila že za 45 milijonov evrov naložb. Organizatorji Podima 2019 so jih izbrali izmed več kot 700 prijavljenih novih in rastočih podjetij s potencialom hitre ali globalne rasti.

Še bolj zanimivi za vlagatelje

»Posebno ponosni smo na to, da je skoraj polovica izbranih startupov in scaleupov v fazi rasti, torej so prisotni na trgu in ustvarjajo prihodke, zato so še bolj zanimivi za uveljavljena podjetja in sklade tveganega kapitala,« pravi Urban Lapajne, vodja skupnosti Start:up Slovenija. Izmed izbranih podjetij jih je slaba četrtina iz Slovenije, kar je z vidika uveljavljenih podjetij pomembno za spoznavanje tujih trgov, iskanje širše perspektive posla in idej za sodelovanje, poudarjajo organizatorji, ekipa Tovarne podjetij in platformo Start:up Slovenija in soorganizatorja ministrstvo za gospo-

darski razvoj in tehnologijo ter Slovenski podjetniški sklad.

»Poslovno srečanje z zagonskimi podjetji predstavlja odlično priložnost za slovenska in regijska uveljavljena podjetja, da prav v Mariboru najdejo svojega vitkega in agilnega poslovnega partnerja, ki bo v njihovo poslovanje vnesel sveže poglede na posel in lahko predstavlja možnost za njihovo digitalno transformacijo,« pravijo organizatorji. Uveljavljena podjetja si lahko od sodelovanja s startupi in scaleupi obetajo izboljšanje osnovnega posla z zmanjševanjem stroškov, povečevanjem dodane vrednosti, krepitevijo tržnega deleža s trženjem izboljšanih obstoječih in novih produktov, izkoriščanje novih tehnologij, izboljšanje obstoječih poslovnih modelov ter dvig podjetniške kulture.

Inovativne rešitve in produkti

Najbolje zastopana panoga, kamor sodijo rešitve sodelujočih startupov in scaleupov, je poslovanje podjetij in produktivnost (41 odstotkov), sledita panogi življenjski slog in zabava (21 odstotkov) ter mobilnost in prevoz (10 odstotkov). Druge zastopane industrije so finančne storitve, energetika in komunalne storitve, življenjske znanosti in agrikultura ter materiali in proizvodnja. Več kot dve tretjini rešitev sodelujočih podjetij sta namenjeni segmentu B2B (poslovanje med podjetji), predvsem podjetjem iz trgovske dejavnosti, finančnega in zavarovalniškega sektorja, energetike, informacijskih tehnologij, mikroelektronike, proizvodnje, gradbeništva, logistike, inženiringa in prehrane.

Na odru Podima bo med drugim 60 predavateljev, uveljavljenih mednarodnih strokovnjakov za startup podjetništvo, odprto inoviranje, digitalno transformacijo, tvegani kapital in druga področja, povezana z inovativnim

podjetništvom. Udeleženci se bodo lahko seznanili z izkušnjami podjetij, kot so Lyft, Uber, DHL, Google, Allianz, Audi in druga. Organizatorji kot novost izpostavljajo inovativen format triurne delavnice Podim Genesis, ki temelji na konceptu odprtega inoviranja in izvrševanja s tako imenovanim design sprintom, kar omogoča strukturirano in k ciljem usmerjeno debato med izbranimi udeleženci – startupi, predstavniki korporacij in področnimi strokovnjaki. Koncept so razvili v ekipah Podima in dunajske podjetniške svetovalne agencije WhatAventure, ki je tudi partner dogodka.

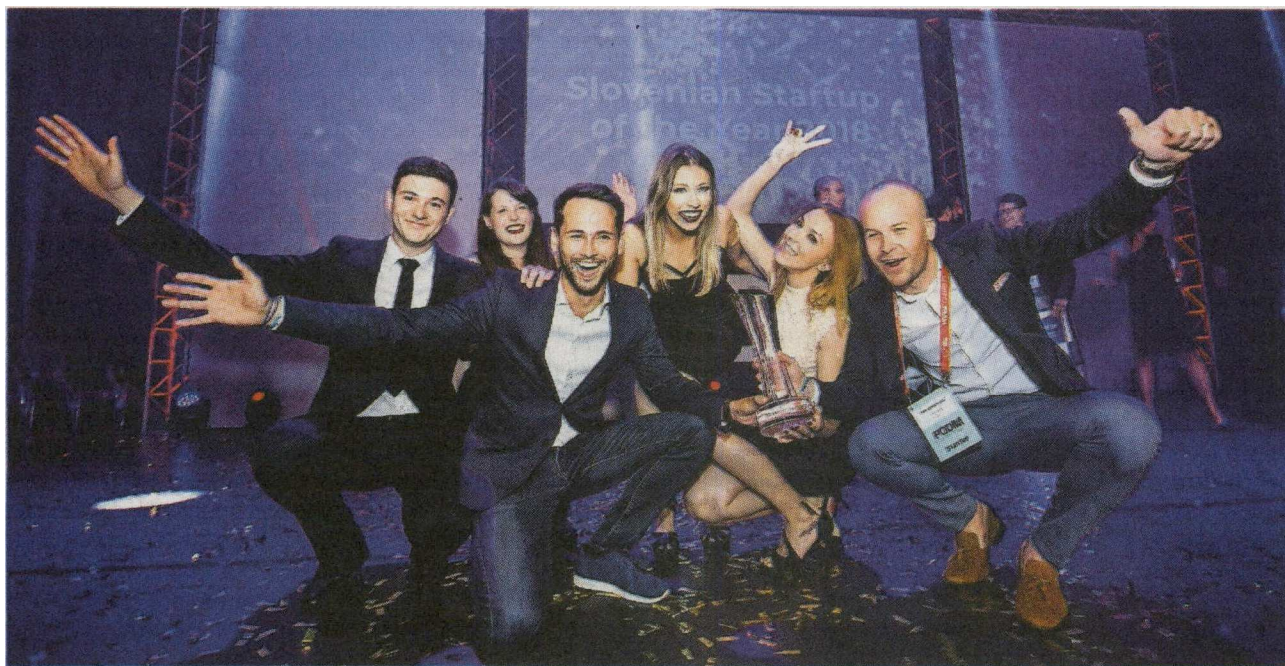
Zgled v širšem startup okolju

Jutri zvečer, na uradni dan odprtja konference Podim, bodo že tradicionalno, dvanaajsto leto zapored, razglasili zmagovalca izbora slovenskega startupa leta – inovativno podjetje s potencialom rasti na globalnih trgih. Z nagrado želijo ključni deležniki slovenskega startup ekosistema izpostaviti in nagraditi podjetja in njihove ekipe, ki s svojo vztrajnostjo, globalno prepoznanimi dosežki ter drzno razvojno vizijo predstavljajo zgled v domačem in tujem startup okolju. Prejemnik naziva slovenski startup leta postane tudi ambasador slovenske startup skupnosti. Organizatorji nagrade prejemniku ponujajo aktivno marketinško in drugo podporo, pri čemer bo zmagovalca kristalni kip leto dni spominjal na to, da poleg svojih uspehov v medijih in na dogodkih doma ter v tujini promovira tudi slovensko startup skupnost. Dan kasneje se bo pet najboljših startupov izziva Podim Challenge na odru v dvorani predstavilo več kot 60 poslovnim angelom in vlagateljem. ✕

Finalisti za slovenski startup leta 2019

Finalisti za prestižni naziv slovenski startup leta 2019 so Sileo, Ollo, Lake, Hopalai in Hurra Studios. Podjetje Sileo je razvilo prvi fotovoltaični strešnik, ki je kompatibilen s klasično opečnato različico strešnika stila »marsigliese«. Ollo predstavlja avdio-monitoring sistem Play2me, ki avdio-inženirjem omogoča popolno zvočno izkušnjo. Lake na izboru sodeluje z

aplikacijo za barvanje, namenjeno uporabnikom tabličnih računalnikov iPad in pametnih telefonov iPhone. Hopalai je razvil kobi, učni pripomoček za učenje branja, namenjen otrokom z disleksijo in drugim, ki jim nagaja členjenje besed. Hurra Studios (pri nas znan kot Mali junaki) pa se za naziv startup leta poteguje s personaliziranimi otroškimi knjigami.

Lanski naziv startup leta je pripadel podjetju Next s platformo Beeping. 📷 Mitja Florjanc/Start:up Slovenija

TRIVO KREMLP

Živeti in delati v Sloveniji je krasno

Z direktorjem podjetja AJM o poslu, gospodarstvu, državi in Mariboru

Nina Ambrož

AJM bo naslednje leto imel 30 let. Zadnja leta so prihodki stabilni, okoli 20 milijonov evrov, dobiček tudi je. Kako vam uspeva, kako je delati posel v vasi, kot je Kozjak nad Pesnico?

"Najbolj zaslužna sta Marija in Janez Ajlec, ki sta podjetje ustanovila v nekdanjem hlevu in skupaj s tujimi partnerji. Ko so ti izstopili, je AJM postal družinsko podjetje. Po letu 2014 je vodenje prevzela druga generacija družine. Pomembni elementi so tudi povezanost z okoljem in zaposlenimi ter razvoj. Da ostaneš na trgu 30 let v hitro razvijajoči se, dinamični industriji, je treba biti prvi pri določenih razvojnih potezah in produktih."

Kako gradite razvoj?

"Veliko smo vlagali v avtomatizacijo, robotizacijo, posodobitve procesov. Vse procese smo digitalizirali, od poslovanja s kupci do načrtovanja proizvodnje, same proizvodnje in dobave kupcem. Razvili smo štiri produktne skupine, najbolj znani smo po PVC-oknih, izdelujemo še okna iz aluminija in lesa ter vhodna vrata, ki so iz različnih materialov, imajo različne stopnje varovanja in jih je mogoče upravljati preko sistemov na daljavo, denimo mobilnih telefonov. Ta so zmeraj bolj iskana. Veliko smo naredili tudi v dizajnu in sledili trendom v arhitekturi in tehnologiji. Nekoč, pred 20 leti, so gradili hiše s stolpiči in polokroglimi okni, medsteklenimi križi, danes so hiše čistih linij, s čim več odrtega prostora, steklene površine so vse večje. To predstavlja naše okno Zero Sash, ki smo ga sami razvili in patentirali, kompletno okensko krilo je stekleno. V tej liniji smo razvili tudi vhodna vrata in drsne stene. Rezerve je mogoče iskati le v optimizaciji procesov. Ker bo delovna sila vedno dražja, materiali, ki prihajajo iz zaho-

dnoevropskih držav, prav tako." **Gospodarstveniki pogosto pravite, da je težko dobiti delavce. Imate tudi vi te težave? Čutite kakšen pritisk, beg ljudi čez mejo, Avstrija je zelo blizu?**

"Naši kadri so nam zvesti in imam občutek, da pripadajo podjetju. Fluktuacija je majhna. Je nekaj primerov, ko gredo fantje v Avstrijo, vendar to ni skrb vzbujajoče. Trudimo se z vizijo in vzdušjem v podjetju. Ni vse zlato, kar se v tujini sveti. V Avstriji delovni procesi tečejo drugače, zaposlenim niso tako prijazni kot pri nas. Plačilo je boljše, je pa treba delati več, kvaliteta življenja je slabša, saj porabite več časa za pot v službo. Menim, da se bomo s plačami tudi mi čez nekaj časa približali avstrijskim. Imamo dve podjetji v tujini, v Švici in Avstriji. Vendar naš avstrijski prodajnik nese domov vsak mesec približno 200 do 300 evrov višjo plačo kot slovenski, bruto plača pa je enaka."

Država funkcionira tako, da neke davke potrebuje – za zdravstvo, šolstvo, ceste. Kje vidite rešitev? Kako bi vi organizirali sistem?

"Davki v evropskem okolju, v katerem moramo biti konkurenčni, naj bi bili primerljivi. Tako kot moramo biti podjetja konkurenčna, naj bi bila konkurenčna tudi država."

Ampak saj slovenski davki so nekje v povprečju med državami Evropske unije.

"Povprečni so. Zakaj pa ne bi bili prvi ali drugi in gospodarstvu bolj prijazni, recimo takšni, kot so v državah druge višegrajske skupine, ki so se iz revnih komunističnih držav razvile v nam, ki smo imeli socializem, primerljiva gospodarstva. Z razvojem Slovenije sem sicer zadovoljen, ni slabo. Marsičesa včasih ne znamo ceniti, ne znamo poudarjati bonusov, pozitivnih stvari."

Na primer?

"Kakovost življenja, varnost. Všeč mi

je, da lahko gre moj otrok sam v šolo. Všeč mi je tudi narava – slovenske vinske ceste, hribi. Vsi si želimo, da bi Pohorje bilo drugi Bled, da bi imelo toliko obiskovalcev, a bi se s tem kakovost narave in uživanje v njej tudi zmanjšala. V Sloveniji je optimalno sozvočje med industrijo in naravo. Živeti in delati v Sloveniji je krasno. Veliko malih podjetij naredi dobre produkte in zaposluje."

Brezposelnih je še vedno okoli 70.000 ljudi.

"Tisti, ki so zdaj brezposelni, morda nikoli ne bodo delali in so najbrž pripravljene živeti s socialnimi podporami. Ne želim biti nesramen, vendar niso vsi, ki govorijo, da bi radi delali, voljni delati. Ljudje, ki so pripravljene delati, bodo stopili tudi stopničko nižje in poprijeli za delo, ki je manj primerno njihovi izobrazbi in manj vrednoteno."

Zakaj bi ljudje, mladi, ki predstavljajo velik del brezposelnih in prekar-nih delavcev, delali nekaj drugega, za kar so se izobraževali?

"Vstop mladih na trg dela je problematičen. Mogoče je to posledica vzgoje naših staršev, ki so govorili, uči se, da ti ne bo treba delati. Starši smo pač takšni, da želimo, da bi vsi otroci študirali in bili izobraženi, kar je dobro. Vendar veliko mladih študira področja, ki niso zaposljiva. Tu mečemo precej denarja skozi okno. Recimo v Angliji in Ameriki so študiji plačljivi."

Torej zagovarjate zasebno in plačljivo šolstvo?

"Ne zasebno, plačljivi študij pa podpiram. V tujini študent dobi kredit, če po končanju študija ne dobi zaposlitve, kredit krije država. Univerza bi morala biti tovarna kadrov, ki naredi dobre kadre ob pravem času in ki zaračuna študij. Ker če nekaj plačaš, pomeni, da to ceniš in za to delaš."

Ampak s tem bi omejili pravico do izobraževanja.

"Ne, to ne. Je pa potrebno časovno omejevanje študija in usmerjanje v poklice. Najdete v Sloveniji dobrega mizarja? Težko."

Kam bo župan Arsenovič zapeljal Maribor, kam predsednik Pahor in premier Šarec Slovenijo?

"Težko je prognozirati. Razvoj ni odvisen od teh treh."

Od koga pa?

"Večinoma od nas samih. Sam Arsenovič za Maribor ne pomeni nič oziroma ni vpliven. Ga pa vidim kot človeka, ki je pripravljen delati z ekipo in spremeniti javno mnenje, da je vse slabo in da bomo čez nekaj časa rekli nasprotno. Predvidevam, da je to njegov cilj."

Vendarle politiki postavljajo okvirje, pravila, kreirajo okolje.

"Optimist sem, nikoli nisem črno gledal na življenje in smer politikov se mi ne zdi slaba. Najbolj pomembno je, da politiki aktivirajo ljudi, to je njihova naloga. Enako kot v podjetju, v katerem morajo biti zaposleni ponosni na izdelek, ki ga proizvajajo, sicer podjetje nima perspektive. Perspektivo ima tisto mesto, katerega prebivalci so nanj ponosni. Politiki morajo med ljudmi narediti marketing, jih povezati in delati transparentno."

Koliko je AJM odvisen od izvoza, kakšen del v prihodkih predstavlja in koliko delate pri javnih naročilih?

"Izvoz predstavlja 34 odstotkov, vsak tretji izdelek gre v tujino, največ v Avstrijo in Švico, kjer imamo najbolj razvito prodajno mrežo, nekaj jih gre še v Nemčijo in na Hrvaško. Smo precej odvisni od izvoza, čeprav je naša želja še povečati izvoz in se okrepiti na trgih, na katerih smo že prisotni. Naš produkt je omejen z radijem 300 do 500 kilometrov, kjer logistični stroški še niso previsoki. Z izvozom reguliramo domača nihanja, ker tujina na nihanja ni toliko občutljiva kot Slovenija. To se je izkazalo v prejšnji krizi, ko smo izvoz povečali. Precej delamo tudi pri javnih naročilih, s katerimi ustvarimo kakšnih 15 odstotkov prometa, predvsem pri energetski sanaciji zgradb, bolnišnic, šol in vrtcev. Javna naročila so merilo, s katerim lahko preverimo, koliko smo konkurenčni."

Koliko je še zrežiranih javnih naročil, kar je bila nekoč utečena praksa?

"To je bila bolj problematika v čistem

gradbeništvu, pri večjih infrastrukturnih projektih. O tem je še danes prelitega veliko črnila, če govorimo o TEŠ in drugem tiru. Pri manjših javnih naročilih pa je bolj zdrava in čista konkurenca."

S katerimi proizvodi največ zaslužite?

"Dodana vrednost in dobički v naši branži so izredno nizki, konkurenca v Sloveniji, predvsem uvoznikov iz vzhodnoevropskih držav, Romunije in Turčije, je velika. Največ zaslužimo pri novih, lastnih produktih, ki jih v domačih garažnih delavnicah in manj razvitih državah s cenejšo delovno silo niso sposobni izdelati. Izreden segment AJM so individualni kupci in neposredni investitorji, zelo malo poslujemo z gradbenimi podjetji. Delamo konzervativno in vsakega naročnika dobro preverimo, zato nimamo veliko terjatev in imamo izboljšan denarni tok glede na preteklost, ko nas je prizadela gradbena kriza in smo odpisali več kot štiri milijone evrov neplačanih naših storitev. Na dan naredimo 350 do 360 oken, recimo največji poljski proizvajalec jih naredi 10.000 na dan, dva za njim pa 5000. Ampak to je manj kvaliteten produkt za mase."

Plastična ali lesena okna, za katera navijate in zakaj?

"Proizvajamo PVC, lesena in aluminijasta okna. Les je nedvomno top material in sodobna lesena okna so trajna, ekološko nesporna, ker uporabljamo barve na vodnih osnovah. Je pa odvisno, kaj je za kupca optimalno. Če upoštevamo ceno, življenjsko dobo in vzdrževanje, je odločitev PVC-okno. PVC je sodoben material, ki ga lahko 100-odstotno recikliramo. Ta okna imajo življenjsko dobo 50 let ali več, cenejša so od lesenih, nimajo stroškov vzdrževanja in so energetske učinkovite, reklamacij je zelo malo."

Koliko cenejša so?

"Leseno okno je vsaj dvainpolkrat dražje od PVC-okna, lahko doseže tudi petkrat višjo ceno, kot denimo naše okno Zero Sash. Če nekdo da veliko na kakovost bivanja, se bo odločil za leseno okno."

Kakšna okna pa imate v vašem domu?

"PVC-okna AJM, ki so stara približno 24 let, ko sploh še nisem bil del tega podjetja, in mi dobro služijo. S tem je povezana tudi anekdota. Ko sem gradil hišo, sem okna kupil pri

gospod Ajlecu, ker sem ga poznal in sem mu zaupal, plačati pa sem jih moral Moniki Ajlec, njegovi hčerki in moji sedanji ženi. Tako da mi je denar za okna pobrala bodoča žena."

Kako je bilo vstopiti v dinastijo Ajlec, ki ima tri hčere, vse poročene in z možmi v podjetju, in prevzeti vodenje družinske firme?

"Izhajam iz podjetniške družine, moj oče je bil obrtnik od leta 1967, in sem v tem odraščal. Ko sem prišel v dinastijo Ajlec, sem bil dokaj prekaljen v podjetništvu. Prvo podjetje – obrtno zadrugo za prevoz gradbene mehanizacije – sem začel voditi pri 23 letih. Po desetih letih zakona sem prestopil v AJM, ker sva s tatom našla veliko skupnih točk."

Nosite posel domov, na počitnice in ga z družino premlevate pri večerjeh, na piknikih?

"Vsekakor, ni pa to obremenjujoče. Soočanje s težavami je bolj boleče kot pri čistem biznisu. V družinskem podjetju se na podjetje ne gleda le skozi številke, tu je veliko čustev, osebnih not in odgovornosti, zato so družinska podjetja bolj stabilna, konzervativna in rastejo počasneje."

Raziskave kažejo, da družinska podjetja v drugi generaciji še preživijo, v tretji generaciji pa začnejo usihati.

"Res je, statistike pravijo, da približno 30 do 50 odstotkov družinskih podjetij ne preživi prehoda iz prve v drugo generacijo, pri prehodu v tretjo generacijo jih ne uspe že 60 do 70 odstotkov. Ko podjetje postane veliko in ima sto ali več sto, tisoč zaposlenih, ni več klasično družinsko podjetje, čeprav je v družinski lasti, in lahko postane delniška družba ali korporacija z zunanjim menedžmentom. AJM bo v tej generaciji še družinsko podjetje, kasneje se bo verjetno začel razvijati v podjetje v družinski lasti, kdo ga bo vodil, ne vem. Naslednikov je skupno sedem. Svojim otrokom sem svetoval, naj gredo svojo pot. Največja napaka staršev je, da delajo 'sina po poklicu', da otroka programirajo kot svojega naslednika."

Stanovalci starejših blokov množično menjujejo okna in vgrajujejo plastične okvirje. Se zaradi PVC-oken v stanovanjih nabirata vlaga in plesen, kaj je krivo?

"Gre za nepravilno sanacijo. Energetska vrednost oziroma toplotna prevodnost je bila v starih oknih 4 do 6 vata na kvadratni meter stopinje Kelvina,

pri novih sodobnih oknih je 0,6 do 0,9. Torej smo za vsaj štirikrat izboljšali okna. Pri starih oknih smo energijo dobesedno metali ven. Tudi celotna gradnja starih stavb je imela veliko tako imenovanih toplotnih mostov, kjer zunanji vplivi prehajajo v zgradbo. Stiki betona, opeke in fasade niso bili ustrezno izolirani. Zgradbe iz socializma, tam nekje v 60. in 80. letih prejšnjega stoletja, so bili najslabše grajene. Vlaga se pojavi, če v starem bloku menjamo le okna, vse drugo pa ostane enako. Sanirati je treba celotni ovoj zgradbe, narediti novo fasado, streho in izolirati strop. Učinkovita je le celotna obnova, s katero lahko prihranimo 30 do 50 odstotkov energije. Enako je pri človeku. Ko menjate zimsko garderobo, obujete čevlje z debelejšim podplatom, oblečete plašč, si ovijete šal in vam je toplo. Samo s šalom bi vas zeblo."

Ali ni nenavadno, da v Sloveniji, ki je dve tretjini prekrita z gozdovi, sploh izdelujemo, vgrajujemo plastična okna? In kje vi kupujete les?

"Uporabljamo slovenski les. Profile za PVC-okna kupujemo v Nemčiji. Slovenija, Avstrija, Švica in del Nemčije so v naši industriji najbolj razvite in uporabljajo najboljša okna. V Ameriki, ki velja za sinonim razvoja, imajo katastrofalno slaba okna. Tam je energija tako poceni, da jim ni bilo treba razmišljati o energetski učinkovitosti."

Kakšna okna, vrata in senčila bomo imeli čez 20, 30 let, kam bo šel razvoj?

"Trende diktira arhitektura. Danes so 'in' ravne linije, odprte k naravi, okna z velikim pogledom navzven. Tako bo še nekaj časa. Več premikov bo v tehnologiji stekel, ker so okna z velikimi površinami stekel težka, milimetrsko steklo je tehta približno 2,5 kilograma na kvadratni meter. Tako bo zelo verjetno težnja zmanjšati težo stekel in še povečati energetsko učinkovitost."

Kako komentirate renesanso grad-

benih investitorjev, ki z minimalnim kapitalom, tujo operativno in krediti zidajo cele soseske, tudi v Mariboru?

"Ali ta kombinacija vzdrži, bodo povedale banke, ki so se, predvidevam, kaj naučile iz prejšnjih projektov in krize."

Banke so že bolj zavarovane, pretežno so tudi v tuji lasti in možnost, da bi bančne luknje pokrivali davkoplačevalci, je manjša. Nevarnost, da bi izviseli podizvajalci in delavci, pa je še.

"Ta nevarnost seveda obstaja. Ali bodo podizvajalci poplačani, je pogojeno s tem, ali bodo investitorji stanovanja prodali na trgu. Vsak podjetnik se mora zavedati rizika neplačil in mora svojega poslovnega partnerja dobro preveriti. Posluješ s tistim, ki je zdrav, je pravilo preudarnega podjetništva."

V Mariboru se načrtuje 2000 do 3000 stanovanj. Je to realno ali gre za napihovanje balona?

"Kratkoročno je to veliko, tudi pred krizo je bilo toliko stanovanj. Trajalo je pet ali šest let, da so jih prodali in je nastal nov investicijski cikel. Odvisno je, kako se bo razvijalo vse drugo, industrija in turizem, v mestu in državi. Če se bo gradilo na zalogo, bi to lahko bil problem."

Kakšna bo kakovost gradnje teh stanovanj, glede na to, da so veliki gradbinci pred leti pokopali veliko manjših gradbincev, obrtnikov in so delavci odšli v tujino ali se presmerili?

"Kakovost je predvsem vprašanje neodvisne stroke in nadzora. Če ne, se bo to kmalu maščevalo."

Nazadnje ste gradili pod Pohorjem. AJM ni več zainteresiran za stanovanjsko gradnjo ali zidate kje kaj, vendar javnosti ni znano?

"Ko te enkrat piči kača, se bojiš tudi vrvi. Ta projekt, zapleti okoli njega in nastop krize so bili velik udarec za AJM, projekt ni bil dobičkonosen. Naša filozofija je, da se ukvarjamo le z osnovno dejavnostjo."

Sam Arsenovič za Maribor ne pomeni nič oziroma ni vpliven. Razvoj je odvisen od nas Univerza naj zaračuna študij. Ker če nekaj plačaš, pomeni, da to ceniš Zaposleni morajo biti ponosni na izdelek, ki ga proizvedejo, sicer podjetje nima perspektive

Od ena do pet

- 1. Bili ste Pohorski car. Kaj carskega ste naredili na Pohorju?**
"Hribovec sem. Trideset let sem bil sodelavec gorske reševalne službe in sem brezplačno dežural na Pohorju. Carjem je Pohorje duša in bi zanj dali in naredili marsikaj. Pohorski car je zlasti naziv za aktivnosti na Pohorju in pri Zlati lisici, nekako za življenjsko delo. Moje zasluga je izdaja knjige Pohorski carji, ki jo je napisal dr. Dolfe Rajtmajer. V času mojega carjevanja je bilo narejeno tudi novo zasneževanje."
- 2. Bi Pohorje turistično intenzivirali, čeprav imate radi neokrnjeno naravo?**
"Bi. Ampak za to morata biti širša volja in celovita turistična politika države, nekaj lahko naredimo tudi Mariborčani, ko pustimo tam gostincu zaslužek in pojemo kosilo. Vendar če ni celovite infrastrukture, od letališča naprej, je težko delati turizem. Pohorje sem prekriziral s kolesom, a si ne predstavljam, da bi turista poslal na nekajkilometrsko turo, ker ni niti označevalnih tabel."
- 3. Na kaj stavite bolj, na oglaševanje produktov ali razvoj?**
"Sem tehnični človek in zame je najpomembnejši razvoj. Seveda je marketing ključna podpora, ki gradi našo znamko, ime. Nesmiselno pa je hvaljenje nečesa, kar so drugi že pred nami izumili."
- 4. Ste naklonjeni prihodu tujih investorjev v Slovenijo, njim na kožo pisanim zakonom in državnim subvencijam, ki jih dobijo?**
"Pogoji bi morali biti enaki za vse. Tudi mi si želimo, da na nas v tujini gledajo enako. Če pritegnemo investitorja, ki ima potencial razviti dejavnost, na katero se bo lahko navezalo veliko lokalnih podjetij, podpiram tudi subvencije. Nisem pa za to, da privabimo male tuje investitorje, ki zaposlijo sto ali dvesto ljudi, in dobijo bajne subvencije."
- 5. Saj Magna v Sloveniji jih nima kaj več.**
"Se strinjam. Ima pa perspektivo."znamko, ime. Nesmiselno pa je hvaljenje nečesa, kar so drugi že pred nami izumili."

Trivo Krempl je preudaren in previden sogovornik. Raje izpostavi dobre stvari kot slabe. Optimist, se opiše. Vodenje dinastije Ajlec oziroma podjetja AJM, ki je v lasti Marije Ajlec in njenih treh hčera (Monika je Kremplova žena), je prevzel leta 2008. Podjetje ima okoli 180 zaposlenih, izdelujejo okna in vrata. Foto: Igor NAPAST

Trende industriji oken narekuje arhitektura. Razvoj bo usmerjen v tehnologijo stekel, napoveduje Krempf.
Foto: Igor NANAPST

Imate posel v Avstriji? Delavci bodo lahko imeli več nadur, plače pa so se pravkar zvišale

Finančna policija redno preverja, tudi slovenske gradbince, ali imajo vse papirje in dovoljenja za delo in ali slučajno delavci ne delajo preveč ur

TANJA SMREKAR
tanja.smrekar@finance.si

V Avstriji so spremenili delovno zakonodajo. Zdaj delavci lahko delajo največ 12, in ne več »le« deset ur na dan. Gre za delovni čas prek običajnega, osemurnega delovnika, delo mora biti prostovoljno in dodatno plačano.

V Avstriji dela tudi precej Slovencev. Veliko je denimo zdravstvenih uslužbencev, saj so bolj plačani kot pri nas (gre večinoma za medicinske sestre). Posel imajo tudi podjetniki, predvsem gradbinci, z lokalnimi, slovenskimi delavci ali z delavci iz tretjih držav. Gradbincem se je z majem tudi uskladila najnižja urna postavka, ki se je zvišala za nekaj odstotkov. »V Avstriji se vsako leto urne postavke določenih strok spreminjajo s 1. januarjem, druge s 1. majem. Majja so se denimo za suhogradnjo, gradbeništvo, mizarstvo, tesarstvo, krovstvo in pleskarstvo. Zvišale so se za dva do 3,8 od-

stotka,« pravi Anja Markitz iz celovške davčne družbe DDR. Jaklitsch & Mag. Picej.

Pravila so enaka za Slovence in Avstrijce

Splošno pravilo je: če Slovenec dela za slovensko ali avstrijsko podjetje v Avstriji, za avstrijskega naročnika, mora imeti enako (najnižjo) plačo, kot če bi Avstrijec delal za Avstrijca. Torej delati mora po enakih bruto urnih postavkah, zanj veljajo enaka pravila o dovoljenjih, denimo obrtnem, pa tudi enaka pravila o delovnem času.

Drugečna pravila so le pri davkih. Slovenski rezident namreč te plača v Sloveniji. Če jih je že plačal v Avstriji, potem lahko tam plačane davke uveljavlja pri plačilu davkov v Sloveniji. Torej tu plača »le« razliko do slovenske dohodnine.

Koliko lahko delavec dela po novem

»Ena glavnih sprememb je, da je od zdaj možno delati 12 ur na dan, kar finančna policija in inšpektorji za delo zelo

kontrolirajo,« pojasnjuje Anja Markitz. Ob tem dodaja, da je 12-urni delovnik prostovoljen in ni kazniv.

Pri tem seveda velja, da mora delodajalec delavcem plačati dodatek za nadure. Dodatek za nadure je 50-odstoten, za praznično delo pa 100-odstoten.

Pravila so:

delavci lahko delajo 12 ur na dan in 60 ur na teden, a za omejen čas; na teden lahko po novem naredijo 20 namesto dodatnih deset ur; na leto imajo lahko največ 416 nadur, in ne več 320 nadur; delavci lahko nadure zavrnejo, če presežejo 10 ur na dan oziroma 50 ur na mesec; v teh 12 urah ni vključen čas za pot na delo in pot nazaj domov.

Kaj pa inšpekcije?

»Kontrole finančne policije pri čezmejnem poslovanju so se osredotočile na analizo prijav ZKO,« razlaga Anja

Markitz. Gre torej za napotene delavce.

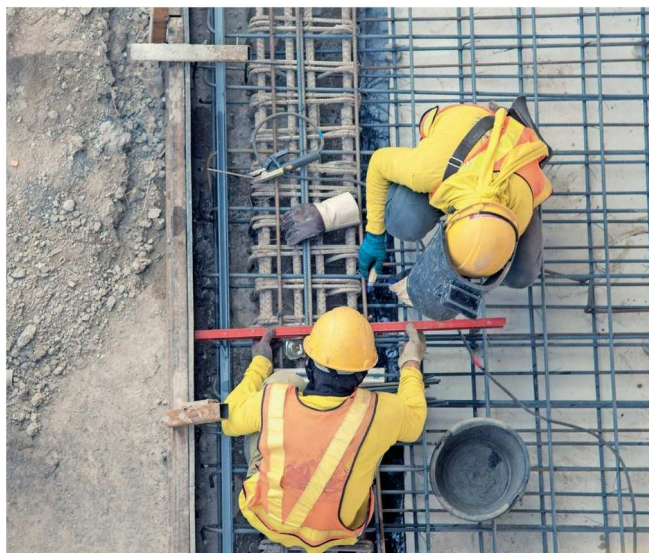
Inšpekcija je pri prijavah, ko gre za delo pri transportu, predvsem pozorna na to, ali podjetje dela za končne stranke in je v sklopu tega plačalo DDV v Avstriji. Da pridejo do informacij, pošiljajo vprašalnike, na katere se morajo podjetniki odzvati.

Poleg tega inšpektorji preverjajo, ali so gradbišča oziroma delovišča v Avstriji javljena že več kot 12 mesecev. Po tem času mora namreč podjetje registrirati enoto oziroma tako imenovano obratovalnico za davčne namene.

Preverjajo tudi, ali podjetja za delavce, ki jih »posodijo« avstrijskemu delodajalcu, tudi plačajo dohodnino.

Delavcem v Avstriji, ne glede na to, za katerega delodajalca delajo (torej lokalnega ali slovenskega), pripadajo mesečno sorazmeren regres in božičnica, s čimer podjetja pogosto niso seznanjena in zato pri kontrolah dobijo kazni.

Dodatek za nadure je 50 odstotkov nad običajno urno postavko, za praznik pa delavec dobi na uro dvojno plačilo.

Kakšne so minimalne urne bruto postavke za določena dela v Avstriji

Razpon je določen zato, ker najvišje postavke veljajo za najbolj usposobljene delavce, ki denimo delajo že več let, najnižje pa denimo za pomožne delavce

Vrsta dela	Urna postavka
Steklarska dela	od 10,25 do 12,74 evra
Mizar	od 10,25 do 12,77 evra
Vgrajevanje oken in okenskih vrat iz umetne mase	od 8,88 do 10,91 evra
Vgrajevanje oken in okenskih vrat iz lesa	od 10,25 do 12,77 evra
Tesar	od 12,11 do 16,12 evra
Pleskar	od 9,84 do 12,23 evra
Krovec (Salzburg z Zgornjo Avstrijo, Dunaj s Spodnjo Avstrijo, Štajerska, Gradiščanska, Tirolska, Predarlška)	od 11,70 do 14,25 evra
Krovec (Koroška)	od 10,94 do 13,50 evra
Izkop gradbenih jam	od 11,46 do 16,57 evra
Železokrivec	od 11,46 do 16,57 evra
Zidar	od 11,46 do 16,57 evra
Polagalec tal	od 10,83 do 13,20 evra
Polagalec tlakovcev	od 12,14 do 15,28 evra

Vir: davčna pisarna Ddr.Jaklitsch & Mag.Picej

EKOSKELETI V GRADBENIŠTVU

[1]

FOTO: GBS GERMAN BIONIC SYSTEMS GMBH

Z NADČLOVEŠKO MOČJO NAD PREMAGOVANJE BREMEN

Spoznajte rešitve za fizično zahtevne naloge, ki jih ni mogoče avtomatizirati. V **gradbeništvu** lahko eksoskeleti pomembno prispevajo k večji storilnosti, ob pravilni uporabi pa prispevajo tudi k ohranjanju zdravja zaposlenih.

EDO VIDMAJER

S pomočjo eksoskeletov je mogoče sorazmerno preprosto opravljati fizično zelo zahtevna opravila. V industriji prihodnosti bodo imeli zelo pomembno mesto, že danes dobivajo mesto tudi v **gradbeništvu**. "Kljub velikim koristim, ki jih prinašajo, pa je treba obvladovati tudi tveganja, ki jih nosijo za zdravje človeka in tehnološki napredek," pojasnjuje **Janez Škrlec**, dolgoletni član Sveta za znanost in tehnologijo Republike Slovenije ter ustanovitelj Odbora za znanost in tehnologijo pri OZS. V živalskem svetu je eksoskelet, torej zunanji skelet, tip oporne strukture

v obliki trdnega ovoja, ki predstavlja zunanjo plast telesa. Najdemo ga denimo pri žuželkah ali rakih, sestavljajo pa ga utrjeni zunanji sloji kože, ki ščitijo notranje organe pred zunanjimi vplivi in zagotavljajo podporo notranjim organom in delom telesa. S spremembami v kemični sestavi nastanejo obenem trdi in

[1] Nemški "eksoskelet Bionic Cray X" je sistem, ki združuje človeško inteligenco s strojno močjo, tako da podpira in krepi gibanje uporabnika.

Multiplikirati naše sposobnosti

Na vseh področjih uporabe se pogonski eksoskeleti tehnika, ki bo človeške sposobnosti popeljala na povsem novo raven in dvignila podporne storitve v industrijskih aplikacijah z učinkovitimi koncepti komunikacij človek-stroj. Bionične eksoskelete bomo skušali že letos predstaviti tudi v okviru projekta ministrstva za izobraževanje, znanost in šport »Štič šče znanosti in gospodarstva«, pojasnjuje Janez Škrlec.

[2] V industriji se bioskeleti uporabljajo predvsem takrat, ko je treba prenašati večja bremena, tega pa zaradi kompleksnosti opravila ni mogoče avtomatizirati, zato mora to delo opravljati človek.

[3] Področje je izjemno aktualno: 2. aprila 2019 je nemški Bionic predstavil svoj robotski eksoskelet za rabo v industriji na Hannoverskem sejmu.

hkrati fleksibilni deli, ki omogočajo ob zaščiti tudi svobodo gibanja.

Kaj so bionični eksoskeleti

Omenjene rešitve iz narave sodobna znanost izrablja v obliki bioničnih eksoskeletov. V industriji se uporabljajo predvsem takrat, ko gre za fizično zahtevne naloge, ko je treba prenašati večja bremena, ki jih zaradi svoje kompleksnosti ni mogoče avtomatizirati in jih mora zato opravljati človek. Tovrstne naloge so običajno na področju montaže in logistike ter gradnje. Bionični eksoskeleti uporabljajo mehanske strukture, ki podpirajo dele telesa in njihovo kontrolirano gibanje. Gibanje se krmili elektronsko in s pomočjo različnih senzorjev. Ob tem velja dodati, da se eksoskeleti močno razlikujejo od robotov, saj je njihovo delovanje povsem nadzorovano, roboti pa naloge opravljajo samostojno.

Prilagojeni na razmere na gradbišču

Eksoskeleti se bistveno razlikujejo glede na uporabo. V **gradbeništvu** so precej robustni, zaščiteni pred vlago, umazanijo, vplivom gradbenih materialov, cementa, apna, smol in drugih materialov. Naloge na gradbišču so lahko naporne, ponavljajoče se in močno vplivajo na produktivnost, pa tudi na dobro počutje in dolgoživost delavcev. Eksoskeleti rešujejo veliko problemov, ki so povezani s počutjem delavcev in njihovo zaščito pred različnimi poškodbami, še zlasti poškodbami hrbtenice, kolčnih in kolenskih sklepov.

Širjenje fizičnih meja človeka

V vseh industrijskih panogah obstajajo velika pričakovanja za apliciranje eksoskeletov. Omogočiti morajo nežno in energijsko varčno izvajanje telesnih dejavnosti. Poleg tega bi morali razširiti fizične meje uporabnika: ko naprava prepozna določeno gibanje, lahko podpre gibanje z dodatno močjo, to pa pomeni, da lahko tudi ljudje z manjšo fizično močjo premikajo velike obremenitve z relativno malo truda. Glede na razpoložljivo opremo so možni

kompleksnejši ali celo povsem novi procesi. Digitalne komponente, kot so prikazovalne glave ali sledenje z očesom, ki se uporabljajo v eksoskeletu "Robo-Mate", ki je bil razvit kot del projekta EU, bodo omogočile izvajanje doslej nepredstavljenih delovnih procesov. Drug primer so podatkovne rokavice, ki na primer preverjajo, ali je uporabnik prijel pravilno komponento za trenutni delovni korak.

Obvladovanje tveganj za zdravje

Skupaj z vsemi pozitivnimi dosežki, ki so jih eksoskeleti že omogočili ali jih še bodo omogočili v bližnji prihodnosti, so tveganja, povezana z njihovo uporabo, ki se ne smejo spregledati, opozarja Janez Škrlec. Na primer, eksoskeleti predstavljajo dodatno tveganje v primeru padcev ali podobnih nesreč, če omejujejo svobodo gibanja. Pred uporabo eksoskeletov je zato priporočljiva ocena tveganja delovnega okolja. Morebitne okvare eksoskeletov lahko predstavljajo tudi dodatno nevarnost in potencialno resne poškodbe za uporabnika. Odgovornost glede tega je seveda pri razvijalcih, ki morajo sisteme opremiti z ustreznimi varnostnimi ukrepi. Poleg tega se zna zgoditi, da če nekdo trajno uporablja eksoskelet, obstaja tveganje

za zmanjšanje sposobnosti njegove lastne mišične aktivnosti. Torej je potrebno - da ostane pomoč eksoskeletov v natančno določenem okviru, ki ne povzroči trajne škode - zagotoviti številne pogoje.

Dejavniki industrije 4.0 in 5.0

Preizkusi eksoskeletov v praksi so do zdaj pokazali svoj potencial v vseh industrijskih panogah, zato bodo zagotovo predstavljali pomemben sestavni del avtomatizirane proizvodnje in enega od nadaljnjih korakov v industriji 4.0 in industriji 5.0. Bodoči delavci v eksoskeletu in podprti s sodelovalnimi roboti bodo uživali optimalno podporo na vseh stopnjah svojega dela. Poleg široke palete industrijskih aplikacij eksoskelete razvijajo tudi na področju vojaške in medicinske uporabe. Medicinski eksoskeleti obljublajo nove, revolucionarne terapevtske pristope, pojasnjuje Janez Škrlec: "Strokovnjaki upajo, da bodo eksoskeleti naslednje generacije tehnološko izjemno dovršeni in da bodo pomembno pospešili denimo rehabilitacijo človeškega telesa. Z obdelavo živčnih signalov uporabnika in podporo ciljnega gibanja bodo v pomoč, dokler telo ne bo ponovno prevzelo polne obremenitve." ■

SODOBNA GRADNJA

FOTO: SHUTTERSTOCK

NE ZGOLJ PRIVLAČNA, TEMVEČ TUDI TRAJNOSTNA

Nepremičninskim strokovnjakom smo zastavili vprašanje, kakšna gradnja je danes po meri tistega, ki kupuje novogradnjo.

SANJA VEROVNIK

Novodobna gradnja se povsem razlikuje od tiste izpred nekaj let ali desetletij. Ne samo po svojem videzu, temveč tudi materialih. Toda od gradnje do gradnje obstajajo razlike, zato smo vse tiste, ki so vpeti bodisi v gradnjo novih stanovanjskih objektov bodisi v njihovo prodajo, povprašali, kakšna gradnja danes najbolj pritegne in kakšna so pričakovanja in želje tistih, ki stanovanja kupujejo. Da mora sodobna gradnja vsebovati čim več trajnostnih sestavin, je prepričan **Primož Pinter**, direktor gradbenega podjetja Primus gradnje, ki na Studencih gradi novo stanovanjsko sosesko. "Trajnostna je urbana lokacija, ki omogoča dostop do vsega nujno potrebnega brez uporabe avtomobila. Nujnost uporabe avtomobila za nakup kilograma kruha in litra mleka razvrstijo vse morebitne pomisleke o trajnostni gradnji, pa četudi bi govorili o zemljanki. Torej tudi zemljan-ka ni nujno trajnostni objekt," razmišlja Pinter. Kot nadaljuje, bi morali potencialni

kupci upoštevati zgolj urbane lokacije, saj te omogočajo trajnostno gradnjo. "Trajnostno lokacijo pa ni samo smiselno nadgraditi s trajnostnim objektom, temveč je danes to nujno potrebno. Vsekakor se morajo načrtovanje, izvedba in ocenjevanje vedno gledati z ustrezno širino. Prevedeno to pomeni na medstrokoven način, pri čemer so prisotni strokovnjaki z več različnih področij," poudari sogovornik. In doda: "Uporaba zgolj naravnih materialov, kot se današnji investitorji radi pohvalijo, še zdaleč ni dovolj. **Gradbeništvo** predstavlja enega največjih generatorjev odpadkov na svetu. Posledično je zelo pomembno uveljavljati tehnologije in tipe gradenj, ki generirajo minimalno količino gradbenih odpadkov. Gradnja, ki smo jo poznali v zadnjih desetletjih, zagotovo ni primeren način gradnje v današnjih dneh, kar še bolj velja za prihodnost. Do današnjega dneva stanovanjske soseske niso bile samozadostne niti niso vsebovale

obnovljivih virov. To se bo v prihodnjih letih popolnoma spremenilo, saj bodo že prihajajoči predpisi zelo hitro zahtevali določen delež obnovljivih virov kot nujo."

Sodobna arhitektura je prilagojena uporabniku

Sodobne gradnje žal ne moremo kar izenačiti s kvalitetno gradnjo, pa opozarja **Branko Potočnik** iz nepremičninskega podjetja Insa nepremičnine. "Sodobni trendi se gibljejo v smeri energetske učinkovitosti, ekološko nespornih materialov in moderne arhitekture. Glede energetske učinkovitosti ni dilem: čim boljša izolativnost sten, oken in vrat, toplotne črpalke, solarna energija. Tudi glede okolju in ljudem prijaznih materialov je večinoma vse jasno: naravni materiali kot so les, kamen, jeklo, steklo ..., so izbire, katerim sledi sodobni kupec, ki se hrkati otepa plastike, salonita, stiropora, umetnih topil, barvil ..., " razmišlja Potočnik.

Sodobna arhitektura pa seveda sledi modnim trendom, ocenjuje sogovornik: "Pogosto hitreje kot naša miselnost in naravnost potrošnikov. Stranka, ki kupuje stanovanje ali hišo seveda po večini želi, da bo njena nepremičnina moderna, dopadljiva na vpogled in všečna tako stanovalcem, kot sosedom. Kljub temu pa mora biti bodoči dom tudi uporaben in prilagojen potrebam sodobne družine. Omare denimo so le redko najbolj atraktiven del domovanj, vendar so nujno potrebne. Prav tako si skoraj vsi želimo tako veliko dnevno sobo in kopalnico, da bi lahko vanjo postavili vsaj bilijard mizo, če ne tiste za snooker, vendar je treba uporabno površino plačati, kasneje pa še vzdrževati, ogrevati ..." Zato je po njegovem mnenju sodobna arhitektura tista, ki je prilagojena uporabniku. "Udobna, okolju prijazna, različnih cenovnih rangov. In ni nujno, da je nova: najboljši arhitekti današnjega in preteklih časov bivalno okolje prilagajajo ljudem. Ne obratno," še sklene Potočnik.

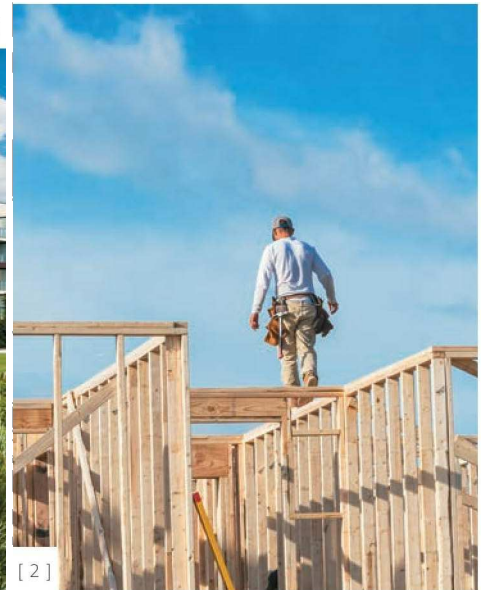
Raste zanimanje za oskrbovana stanovanja

Demografska slika Slovenije kaže, da je že skoraj tretjina prebivalcev starejša od 65 let. Vse več starejših se zaveda, da morajo poskrbeti za varno in brezskrbno starost. Povpraševanje po oskrbovanih stanovanjih tako za nakup kot tudi najem zato močno narašča. Načeloma so namenjena osebam, starejšim od 65 let, ki jim zdravstvene razmere dopuščajo samostojno bivanje. A ta omejitev velja le za najem neprofitnih ali socialnih stanovanj, sploh tistih v lasti Nepremičninskega sklada pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Oskrbovano stanovanje lahko kupi vsaka pravna ali fizična oseba, nakup pa ni pogojen s paketom storitev za starejše. Lahko ga kupi tudi kot naložbo in ga oddaja v najem, dokler ga sam ne potrebuje. So pa zaradi posebnih zahtev gradnje, ki je prilagojena potrebam starejših oseb, običajno dražja od klasičnih. Cene se gibljejo okoli 150 tisoč evrov. V Centru dobrega počutja v ljubljanskih Murglah je na primer treba za kvadratni meter odšteti do 2500 evrov.

Iz hiš v stanovanja

Primož Lobnik iz Skupine Novogradnje Maribor, ki prav tako na Studencih gradi novo sosesko, meni, da morajo biti stanovanja sodobno tlorisno zasnovana, kvalitetno grajena, energetska varčna (najmanj energetskega razreda B1), zunanost mora biti estetska in prilagojena okolici, ob vsem tem pa morajo biti še cenovno konkurenčna.

"Zadnja leta zaznavamo vse večji trend preseljevanja iz ruralnih predelov Maribora v urbane soseske, torej iz stanovanjskih hiš v stanovanja, saj je tempo življenja hitrejši

- [1] Zelena in urejena okolica ter bližina mesta sta najpogostejša pogoja, ki ju ob nakupu novogradnje kupec postavi nepremičninskemu posredniku.
- [2] Trajnostna gradnja in zdravi gradbeni materiali so danes vse bolj v ospredju.

V trendu nizkoenergijska gradnja

Pri individualni gradnji je klasična gradnja dovolj prepričljiva in zadovolji potrebe današnjih kupcev, ugotavlja **Boris Sinovec**, direktor podjetja Vivalavida iz Maribora. "Ob tem je pomembna toplotna izolacija, pa tudi kakovostno stavbno pohištvo. Na odločitev vplivajo tudi način prezračevanja, pametna inštalacije in zelena okolica." **Mojca Žizek**, direktorica nepremičninskega podjetja Galea nepremičnine, opaža, da so trenutno iskane in najbolj prodajane hiše v neposredni bližini mesta: "In sicer energetsko varčne, samostojne, vrstne hiše ali dvojčki z manjšim zemljiščem, zelenico za sprostitev in druženje. Pri stanovanjih pa trenutno manjši večstanovanjski objekti oziroma stolpiči z dovolj parkirnimi mesti oziroma garažami ter dobro funkcionalno vključitvijo v prostor in mestno infrastrukturo. Še vedno pa kupci iščejo predvsem kvalitetno izvedbo." Žizkova opozori, da je nakup stanovanja dolgoročna naložba in je kakovost gradnje izredno velikega pomena.

Vasja Crnjakovič iz nepremičninskega podjetja RE/MAX v Mariboru je prepričan, da nas je gospodarska kriza, ki je pošteno pretresla nepremičninski trg, marsikaj naučila, zato se danes veliko bolj previdno odločamo za gradnjo hiše ali nakup stanovanja. "Tako je trend nizkoenergijska gradnja enodružinskih hiš z maksimalno funkcionalnim tlorisom, kar velja tudi za gradnjo stanovanj. Seveda pa morajo te nepremičnine imeti še funkcionalno dobro lokacijo," še doda Crnjakovič. **Daniel Angel Sauli**, direktor podjetja Atrium nepremičnine: "Danes je privlačna gradnja tista, ki zagotavlja svetle prostore, to

pomeni velike steklene površine, sončno orientiranost, talno gretje s toplotno črpalko ... Nahaja se v večstanovanjskih zgradbah, ki niso prevelike, zvočna inovativnost igra pomembno vlogo. Ekonomična uporaba kvadratnih metrov pomeni dvosobno stanovanje v velikosti 45 m², trisobno, velikosti 65 m², in štirisobno v velikosti 90 m². To je za povprečno kupno moč, seveda pa imamo še potrebe za manjši krog ljudi, ki imajo veliko kupno moč, v tem segmentu je ključni dejavnik udobje na vseh nivojih, glede lokacije, arhitekture, kakovosti ..."

Čim bolj zelena okolica

Jože Pojbič iz nepremičninskega podjetja Svet RE opaža, da je na trgu zaznati pomanjkanje novih dvo- in trisobnih stanovanj, ki bi imela funkcionalno razporeditev in večje atrije oziroma lože. "Zanimanja je veliko tudi za tri- in večsobna stanovanja. Za kupce novih stanovanj pa je pomembna tudi lokacija, kar pomeni, da si želijo urejene infrastrukture, dobrih cestnih povezav do centra mesta, trgovskih centrov, šol, vrtcev ter urejenih zelenih površin v neposredni bližini stanovanj," še sklene Pojbič. **Mateja Voršič** iz nepremičninske agencije Century 21 Slovenija ugotavlja, da je kupcem danes poleg urejene soseske pomembna tudi energetsko varčna gradnja, čim nižji mesečni stroški upravljanja in ogrevanja ter lastni števec porabe energentov. "Za dobro počutje so pomembne razporeditev prostorov, orientiranost stanovanja in osončenost. Da stanovanje postane dom, se moramo v njem dobro počutiti, zato je še veliko subjektivnih dejavnikov, ki vplivajo na odločitev za nakup," meni Voršičeva. ■

in starši ne želijo biti več taksisti svojih otrok," ugotavlja Lobnik. In nadaljuje: "Zelo pomembna je okolica. Ta mora biti mirna, v neposredni bližini pa nudi vso potrebno infrastrukturo."

Melita Petelin iz nepremičninske agencije Inter nepremičnine in **Gradbeništva** Petelin, ki je zgradilo sosesko hiš v Pernici, opaža, da v Mariboru trenutno primanjkuje tako večjih kot manjših novih stanovanj. Ocenjuje, da kupci povprašujejo predvsem po manjših stanovanjih. Po njenih besedah je danes zelo pomembno, da ima stanovanje veliko steklenih površin in ložo ali balkon. **Maja Arlič** iz gradbenega podjetja SH Global, ki prav tako intenzivno gradi v Mariboru, pravi, da kupci stremijo h klasični opečni gradnji z uporabo trajnostnih naravnih in ekoloških materialov brez potrebe po sprotnem vzdrževanju. "Privlačnost stanovanjem dajejo sodobni tlorisi z odprtimi bivalnimi prostori, z veliko steklenimi površinami, ki omogočajo veliko naravne svetlobe v povezavi z naravo in energetsko neodvisnostjo ter nizkimi obratovalnimi stroški," še dodajajo v SH Global.

Potrebna dovoljenja za uvedbo namakanja

datum: 19.05.2019

kategorija: Novice

Predpogoj za načrtovanje namakalnega sistema je jasna in močna pobuda za njegovo postavitve, ki se lahko oblikuje na enem kmetijskem gospodarstvu ali znotraj skupine le-teh. V slednjem primeru se mora z gradnjo javnega namakalnega sistema strinjati toliko lastnikov, da je s privoljenji pokrito najmanj dve tretjini zemljišč.

Pri pripravi projektne dokumentacije za izgradnjo namakalnega sistema je treba upoštevati več zakonodajnih področij, kar potrjuje, da je namakanje medsektorska vsebina. Poenostavljeno prikazano je bistveno, da v postopku pridobimo odločbo o uvedbi namakanja, vodno dovoljenje, vodno soglasje, okoljevarstveno soglasje (če je potrebno), dovoljenje za gradnjo in preostala soglasja (če so potrebna) (Slika 1).

Vlogo za odločbo o uvedbi namakanja bodoči investitor (zasebni ali pravna oseba) posreduje na Ministrstvo za kmetijstvo gozdarstvo in prehrano z vsemi potrebnimi prilogami, soglasji in dovoljenji, ki so zahtevana.

Poseg v prostor, ki bi lahko trajno ali začasno vplival na vodni režim ali stanje voda, se lahko izvede samo na podlagi vodnega soglasja. Med posege spada tudi poseg na vodnem ali priobalnem zemljišču, hidromelioracija ali druga zemljiška operacija, zaradi katerih lahko pride do vpliva na vodni režim.

Vodno dovoljenje je treba pridobiti za neposredno rabo vode za namakanje kmetijskega zemljišča ali drugih površin, in sicer za odvzem vode iz vodotoka, jezera, vodnjaka/vrtine, drenaže, skladno z Zakonom o vodah. Vlogo za pridobitev projektnih pogojev, vodnega soglasja in vodnega dovoljenja se pošlje na Direkcijo RS za vode.

Po Zakonu o varstvu okolja je pred vzpostavitvijo namakalnega sistema treba preveriti, ali je treba izvesti presojo vplivov na okolje (PVO) in pridobiti okoljevarstveno soglasje. V predhodnem postopku se ugotavlja, ali je za nameravani poseg v okolje treba izvesti PVO. Potreba po predhodnem postopku in PVO je odvisna od velikosti površine za namakanje in količine vode za črpanje. Te lastnosti namakalnega sistema se opredelijo v tehnično-tehnoloških izhodiščih projektne dokumentacije. Nosilec posega zahteva za začetek predhodnega postopka pošlje ARSO na obrazcu za začetek predhodnega postopka z ustreznimi prilogami.

Skladno z **Zakonom o prostorskem načrtovanju** je osnova za umestitev namakalnega sistema v prostor občinski prostorski načrt oz. občinski podroben prostorski načrt. Na območju trajno varovanih kmetijskih zemljišč in na preostalih kmetijskih zemljiščih se lahko brez spremembe kmetijske namenske rabe načrtujejo agrarne operacije in vodni zadrževalniki za potrebe namakanja kmetijskih zemljišč. Investitor na občini zaprosi za lokacijsko informacijo o možnostih gradnje namakalnega sistema. Lokacijska informacija po Zakonu o gradnji objektov ni več obvezna, vendar vključuje vsebine, na katere je treba biti pozoren pri pripravi celotne dokumentacije.

Za pogoje in soglasja je treba zaprositi tiste državne in občinske nosilce urejanja prostora, ki so tangirani z načrtovanim posegom. Vsaka občina ima svoje nosilce občinskih javnih pooblastil za področje cest, vodovoda in kanalizacije. Če namakalni sistem leži v varovalnem pasu oz. varovanem območju infrastrukturnih objektov, mora investitor vložiti zahtevo za izdajo soglasja pri pristojnem organu oziroma službi. Prav tako v primeru varovanja narave ali kulturne dediščine.

Pričujoče besedilo je privzeto iz brošure Priročnik za načrtovanje namakanje (avtorice Rozalija Cvejić, Marsela Podboj in Marina Pintar), ki jo je izdalo Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano kot pomoč bodočim uporabnikom, investitorjem in načrtovalcem namakalnih sistemov ter ostalim deležnikom, ki so vključeni v procesu, ki ga naslavlja priročnik.